Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002057

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 30-05-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Олексяк Володимир Михайлович
2. Volodymyr M. Oleksyak

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0001-9412-2102

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 201

Назва наукової спеціальності: Агрономія

Галузь / галузі знань: аграрні науки та продовольство

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Агрономія

Дата захисту: 04-06-2025

Спеціальність за освітою: Географія

Місце роботи здобувача: Інститут сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496952

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 5, с. Оброшине, Пустомитівський р-н., 81115, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 14

Повне найменування юридичної особи: Інститут сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496952

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 5, с. Оброшине, Пустомитівський р-н., 81115, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496952

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 5, с. Оброшине, Пустомитівський р-н., 81115, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.35.03

Тема дисертації:

1. Створення та вивчення вихідного матеріалу для селекції пажитниці багаторічної в умовах Передкарпаття.

2. Creation and study of source material for the selection of perennial ryegrass in the conditions of the Precarpathian region.

Реферат:

1. У дисертаційній роботі теоретично узагальнено напрацювання з поставленого для вивчення завдання та запропоновано науково обґрунтовану розробку створення та вивчення вихідного матеріалу для селекції пажитниці багаторічної в умовах Передкарпаття. У вступі відображено актуальність теми, зв'язок роботи з науковими програмами, мету і завдання, об’єкт, предмет, методи досліджень і на їх основі сформовано робочу гіпотезу. Висвітлено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. У першому розділі «Стан та перспективи селекції пажитниці багаторічної» (огляд наукової літератури) проведено

аналітичний огляд літературних джерел вітчизняних та іноземних авторів щодо стану і перспектив селекції пажитниці багаторічної, значення та використання вихідного матеріалу в селекційному процесі, методів створення нового вихідного матеріалу та особливостей посівних якостей насіння. Зазначено недостатньо вивчені питання, що потребують дослідження в умовах Передкарпаття. У другому розділі «Умови, матеріал та методика проведення досліджень» представлено ґрунтово-кліматичні умови місця проведення дослідження та основні методики виконання наукової роботи. Надано характеристику досліджуваним селекційним зразкам. У третьому розділі «Оцінка зразків пажитниці багаторічної за господарсько-біологічними ознаками» зразки пажитниці багаторічної, використані у колекційному розсаднику, було розділено на три групи стиглості за тривалістю вегетаційного періоду (ранньостиглі, середньостиглі та пізньостиглі). Під час проведення досліджень спостерігали значні відмінності між датами весняного відростання, проходженням фенологічних фаз, датами проведення укосів та настанням збиральної стиглості, які пояснювалися здебільшого специфікою погодних умов. Виділили цінні зразки за динамікою росту, висотою та облиствленістю за сінокісного (PZF 02384, PZF 02386, PZF 02385, PZF 02383, PZF 02382, PZF 02543) та пасовищного способу використання (PZF 02516, PZF 02384, PZF 02386, PZF 02385, PZF 02548, PZF 02515, PZF 02383, PZF 02382, PZF 02544, PZF 02546 та PZF 02547). У ранньостиглій групі найвищі показники врожайності зеленої маси серед досліджуваних зразків продемонстрували PFZ 02386 (+4,7 т/га, 119 %) та PFZ 02324 (+0,8 т/га, 103 %). За врожайністю сухої речовини найкращі результати мали PFZ 02386 (+1,2 т/га, 120 %), PFZ 02324 (+0,1 т/га, 102 %) та PFZ 02385 (+0,3 т/га, 103 %). У середньостиглій групі високу врожайність зеленої маси показали PFZ 02383 (+4,8 т/га, 120 %) та PFZ 02382 (+3,5 т/га, 114 %). За врожайністю сухої речовини найкращими були PFZ 02383 (+1,1 т/га, 118 %) та PFZ 02382 (+0,9 т/га, 115 %). PFZ 02383 виявився найбільш продуктивним серед зразків цієї групи. У пізньостиглій групі найвищу врожайність зеленої маси щодо стандарту показали PFZ 02543 (+4,7 т/га, 119 %) та PFZ 02520 (+1,9 т/га, 108 %). За врожайністю сухої речовини PFZ 02543 (+1,0 т/га, 117 %) перевищив як стандарт, так і середній міжпопуляційний рівень. Зразок PFZ 02543 забезпечив найкращі показники продуктивності. За декоративністю найкращими серед ранньостиглої групи виявилися зразки PFZ 02516, PFZ 02384, PFZ 02386, PFZ 02548, з-поміж середньостиглої – PFZ 02515, PFZ 02517, PFZ 02383, PFZ 02382, PFZ 02518, PFZ 02545, PFZ 02546, PFZ 02547, серед пізньостиглої – PFZ 02543, PFZ 02193. Зразки PFZ 02386 (ранньостигла група), PFZ 02383 (середньостигла група) та PFZ 02543 (пізньостигла група) виділилися за показниками врожайності в усі роки досліджень, тому їх рекомендовано використовувати як батьківські компоненти для створення високопродуктивних сортів пажитниці багаторічної різних термінів достигання. У четвертому розділі «Визначення посівних якостей зразків пажитниці багаторічної різного біологічного статусу» згідно з нормативними документами (ДСТУ 4138-2002 «Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначання якості», ДСТУ 2940-94 «Насіння сільськогосподарських культур. Терміни та визначення» та міжнародного стандарту ISTA (1999)) було проведено дослідження щодо визначення схожості та енергії проростання насіння пажитниці багаторічної. Встановлено, що температурні умови впливають на енергію проростання та схожість насіння. Найкращі результати спостерігали за температури 23 °С. За 3 °С та 33 °С показники значно погіршувалися, особливо на піску. На фільтрувальному папері різниця між зразками була менш вираженою, і в цілому схожість залишалася високою. На піску коливання були значнішими, що свідчить про більший вплив температури на проростання. Визначено, що сорт Дрогобицький 16 показав найкращі результати незалежно від умов пророщування, з високими показниками енергії проростання, схожості та довжини гіпокотиля та кореня. За результатами проведених досліджень, місцева та дикоросла популяції продемонстрували нижчі показники порівняно з сортами селекції ІСГКР НААН та інтродукованим матеріалом, особливо за екстремальних температур.

2. The dissertation theoretically summarizes the results of the task set for the study and proposes a scientifically substantiated development of the creation and study of source material for the selection of perennial ryegrass in the conditions of the Precarpathian region. The introduction reflects the relevance of the topic, the connection of the work with scientific programs, the goal and objectives, the object, subject, methods of research and based on them a working hypothesis is formed. The scientific novelty and practical significance of the results obtained are highlighted. In the first chapter "State and prospects of perennial ryegrass selection" (review of scientific

literature) an analytical review of literary sources by domestic and foreign authors on the state and prospects of perennial ryegrass selection, the importance and use of source material in the selection process, methods for creating new source material and features of seed sowing qualities are indicated. Insufficiently studied issues that require research in the conditions of the Precarpathian region are indicated. The second chapter, “Conditions, material and research methodology”, presents the soil and climatic conditions of the research site and the main methods of conducting scientific work. The studied selection samples are characterized. In the third chapter, “Evaluation of perennial ryegrass samples by economic and biological characteristics”, perennial ryegrass samples used in the collection nursery were divided into three maturity groups according to the duration of the growing season (early ripening, mid ripening and late ripening). During the research, significant differences were observed between the dates of spring regrowth, the passage of phenological phases, the dates of mowing and the onset of harvesting maturity, which were explained mainly by the specifics of weather conditions. Valuable specimens were identified based on growth dynamics, height and foliage under haymaking (PZF 02384, PZF 02386, PZF 02385, PZF 02383, PZF 02382, PZF 02543) and pasture use (PZF 02516, PZF 02384, PZF 02386, PZF 02385, PZF 02548, PZF 02515, PZF 02383, PZF 02382, PZF 02544, PZF 02546 and PZF 02547). In the early ripening group, the highest green mass yield among the studied samples was demonstrated by PFZ 02386 (+4.7 t/ha, 119%) and PFZ 02324 (+0.8 t/ha, 103%). In terms of dry matter yield, the best results were achieved by PFZ 02386 (+1.2 t/ha, 120%), PFZ 02324 (+0.1 t/ha, 102%) and PFZ 02385 (+0.3 t/ha, 103%). In the mid ripening group, high green mass yield was demonstrated by PFZ 02383 (+4.8 t/ha, 120%) and PFZ 02382 (+3.5 t/ha, 114%). The best in terms of dry matter yield were PFZ 02383 (+1.1 t/ha, 118%) and PFZ 02382 (+0.9 t/ha, 115%). PFZ 02383 turned out to be the most productive among the samples of this group. In the late ripening group, the highest green mass yield relative to the standard was shown by PFZ 02543 (+4.7 t/ha, 119%) and PFZ 02520 (+1.9 t/ha, 108%). In terms of dry matter yield, PFZ 02543 (+1.0 t/ha, 117%) exceeded both the standard and the average interpopulation level. The sample PFZ 02543 provided the best productivity indicators. The best decorative qualities among the early ripening group were found to be the samples PFZ 02516, PFZ 02384, PFZ 02386, PFZ 02548, among the mid-ripening group PFZ 02515, PFZ 02517, PFZ 02383, PFZ 02382, PFZ 02518, PFZ 02545, PFZ 02546, PFZ 02547, among the late ripening group PFZ 02543, PFZ 02193. The samples PFZ 02386 (early ripening group), PFZ 02383 (mid ripening group) and PFZ 02543 (late ripening group) stood out in terms of yield in all years of research, therefore they are recommended for use as parental components for the creation of high yielding perennial ryegrass varieties of different maturity dates. In the fourth chapter "Determination of sowing qualities of perennial ryegrass samples of different biological status" in accordance with regulatory documents (DSTU 4138 2002 "Seeds of agricultural crops. Methods of determining quality", DSTU 2940 94 "Seeds of agricultural crops. Terms and definitions" and the international standard ISTA (1999)) a study was conducted to determine the germination and germination energy of perennial ryegrass seeds. It was found that temperature conditions affect the germination energy and seed germination. The best results were observed at a temperature of 23 °C. At 3 °C and 33 °C, the indicators deteriorated significantly, especially on sand. On filter paper, the difference between the samples was less pronounced, and overall germination remained high. On sand, the fluctuations were more significant, which indicates a greater influence of temperature on germination. It was determined that the Drohobytskiy 16 variety showed the best results regardless of germination conditions, with high indicators of germination energy, germination and hypocotyl and root length.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Олексяк В. М., Стасів О. Ф., Байструк-Глодан Л. З., Біловус Г. Я. Оптимізація температурних режимів для проростання насіння пажитниці багаторічної (Lolium perenne L.). Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2023. Вип. 74 (1). С. 95 – 109. DOI: https://www.doi.org/10.32636/01308521.2023-(74)-1-7.
- Байструк-Глодан Л. З., Перегрим О. Р., Стасів О. Ф., Коник Г. С., Хом'як., М. М., Іванців Р. Є., Левицька Л. М., Олексяк В. М. Генефонд багаторічних тонконогових і бобових трав в умовах Передкарпаття. Агронаука і практика. 2023. Вип. 2, ч. 2. С. 11 – 24. DOI: https://www.doi.org/10.32636/agroscience.2023-(2)-2-2
- Олексяк В. М. Оцінка вихідного матеріалу пажитниці багаторічної (Lolium perenne L.) в колекційному розсаднику. Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2024. Вип. 75 (2). С. 98 – 111. DOI: https://www.doi.org/10.32636/01308521.2024-(75)-2-9
- Олексяк В. М. Вивчення та оцінка селекційних номерів пажитниці багаторічної (Lolium perenne L.) в контрольному розсаднику. Агронаука і практика. 2024. Вип 3, ч. 3. С. 29 – 34. DOI: https://www.doi.org/10.32636/agroscience.2024-(3)-3-4
- Oleksiak V., Baistruk-Glodan L., Stasiv O., Konyk H. Productivity of selection numbers of perennial ryegrass (Lolium perenne L.) in the nursery of competitive variety testing. Scientific horizons. 2025. Vol. 28 (1). P. 41 – 49. DOI: https://www.doi.org/10.48077/scihor1.2025.41
- Наукові основи селекції та насінництва багаторічних трав в Передкарпатті: монографія / Л. З. Байструк-Глодан, М. М. Хом'як, О. Р. Перегрим, Р. Є. Іванців, В. М. Олексяк, О. Ф. Стасів, Л. М. Левицька, Н. А. Добрянська, Г. С. Коник. Оброшине: Видавництво Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН, 2024. 136 с.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0121U100186, 0121U100127, 0123U104396

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стасів Олег Федорович

2. Oleh F. Stasiv

Кваліфікація: д. с.-г. н., доц., 06.01.05

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0003-3737-739X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496952

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 5, с. Оброшине, Пустомитівський р-н., 81115, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лихочвор Володимир Володимирович
2. Volodymyr V. Lykhochvor

Кваліфікація: д. с.-г. н., професор, 06.01.09

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0003-0377-6157

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

Код за ЄДРПОУ: 00492990

Місцезнаходження: вул. Пекарська, буд. 50, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бугайов Василь Дмитрович
2. Vasyl' D. Buhaiov

Кваліфікація: к.с.-г.н., с.н.с., 06.01.05

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0003-1799-6599

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут кормів та сільського господарства Поділля Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496588

Місцезнаходження: проспект Юності, буд. 16, Вінниця, Вінницький р-н., 21100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бугрин Любомир Мирославович
2. Lubomyr M. Bugryn

Кваліфікація: к.с.-г.н., с.н.с., 06.01.12

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0001-6180-203X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496952

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 5, с. Оброшине, Пустомитівський р-н., 81115, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вавринович Оксана Володимирівна
2. Oksana V. Vavrynovych

Кваліфікація: к. с.-г. н., с.н.с., 06.01.13

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0003-3466-1432

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496952

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 5, с. Оброшине, Пустомитівський р-н., 81115, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Волощук Олександра Петрівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Волощук Олександра Петрівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Гадзало Віра Богданівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна